

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационния труд на доц.д-р ВИХЪР МАНЧЕВ КОВАЧЕВ, ”кмн”

на тема: „Нови насоки при лечение на периферните нервни увреди”

за придобиване на научната степен „Доктор на медицинските науки”

Рецензент: проф.д-р Димитър Джеров, „дмн”, „Dr.hon.c.”

Доц.Ковачев е роден през 1957 г. Завършва медицинския факултет на МУ-Плевен през 1982 г. Започва трудовия си стаж като ординатор в отделението по ортопедия и травматология на Окръжна болница-Враца. През 1985 г. е назначен като клиничен ординатор в МУ-Плевен. Като редовен аспирант защитава успешно дисертационен труд през 1991 г. и придобива научната степен „Кандидат на медицинските науки”. Преминава през цялата йерархия от асистент до „Доцент” .Хабилитира се през 2009 г.

Участвал е в специализирани курсове по гръбначна хирургия, по артроскопия и по съдова хирургия у нас и в Румъния- по микросъдова и реконструктивна хирургия.

Неговите научно-практически интереси са насочени предимно към микрохирургията и хирургията на периферните нерви, както и към реконструктивната хирургия при обширни костни и мекотъканни дефекти.

Владее френски, английски и руски езици. Членува в SICOT, в Европейската асоциация по хирургия на ръката и в БОТА.

Доц. Ковачев е автор на 69 научни публикации, от които 12 в чужбина. С настоящия дисертационен труд са свързани 7 заглавия, от които реални публикации са 2, отпечатани в нашето специализирано списание по ортопедия и травматология, а останалите пет са научни съобщения на Конференции в чужбина и у нас.

Представеният за рецензиране дисертационен труд е свързан с лечението на периферните нервни увреди. Това е една сложна интердисциплинарна област, която изисква използване на опита,

познанията и колаборацията между неврохирурзи, специално подготвени ортопеди-травматолози, какъвто е доц.Ковачев, на невролози, кинезитерапевти, рехабилитатори и специалисти в областта на функционалната неврология.

Дисертационният труд на доц.Ковачев е написан на 226 стандартни страници. Структурата му **включва 27 раздела**, от които първите 10 (36 страници) включват освен „Цел”, „Задачи” и „Исторически бележки”, но и описание на анатомията и физиологията на периферните нерви, класификация на увредите на периферните нерви, физиология на нервната дегенерация и регенерация и нервно възстановяване.

От XI глава (стр.37) започват собствените изследвания на автора, с интересни експериментални изследвания върху плъхове. Следващите глави включват последователно клиничните резултати от хирургичното лечение при различни увреди на периферните нерви на горния и долния крайник, вкл. и на раменния сплит. Всеки един от тези раздели завършва с собствени изводи за конкретния увреден нерв.

Библиографската справка включва 340 чуждестранни автори, за съжаление, **без нито един български учен**, въпреки,че доц.Ковачев в началото на дисертацията споменава имената на няколко-проф.Ив.Матев, доц.Дончо Попов, доц.Павка Тричкова, без да отбелязва техните конкретни приноси!

Документалният материал в дисертацията включва 60 схеми, 10 фигури, 85 фотоснимки (вкл. рентгенографии). По този начин, реално, текстовият материал обхваща 133 страници.

Целта на автора е формулирана ясно и точно. **Задачите, обаче са твърде много (13)**. Някои от тях (№№ 3,4 7,9,11,12) могат да отпаднат от списъка.

Бих направил някои **забележки към документацията**:

- Фотоснимките от оперативното поле често са неясни и не винаги документират убедително текста на автора;
- Голяма част от схемите не са на автора, поради което е било редно да се отбележи от къде са взaimствани;

- С изключение на първите фотоснимки и една схема, нито една част от документалния материал не е номерирана, което затруднява четящия лесно да се ориентира;
- Използваните многобройни съкращения (49 бр.) са подредени в края на дисертацията хаотично. По-добре би било, ако те бяха подредени по азбучен ред, за да може да се откриват по-лесно;

В текста са допустнати досадни правописни грешки. Наименованието „невром” е от мъжки, а не от женски род и затова не може да се пише „невромата”, а „невромът” (стр. 47,86,90,162). Казва се не „парестизии”, а „парестезии” (стр.190).

В раздел XXII „Терапевтичен алгоритъм” на стр.194, схемата е твърде сложна, за да може да послужи в практическата работа на специалиста.

В предпоследната глава XXIV „Заключение” авторът в рамките само на 13 реда и 3 изречения информира за някои общи факти. При наличието на собствения материал и голям опит, **авторът трябваше да направи сериозно обсъждане,** като изтъкне собствените резултати и ги сравни с известните от литературата данни на наши и чуждестранни автори. Това щеше да бъде един естествен и убедителен завършек на постиженията на доц.Ковачев.

Обемът на „Автореферата” - 144 стр. не съответства на нормалните изисквания-той повтаря по обем в значителна степен обема на самия дисертационен труд.

След направените забележки към дисертационния труд, бих искал да отбележа **постиганията и приносите на дисертанта.**

На първо място трябва да се даде **висока оценка на постиженията на доц. Ковачев като клиницист с неврологична насоченост и като хирург-травматолог.** Оперативните вмешателства върху наранените периферни нерви и особено върху plexus brachialis изискват голям опит в областта на микрохирургията, какъвто доц.Ковачев явно притежава. Това му е позволило да се справи успешно с поставената цел от областта на интердисциплинарната хирургия.

Експерименталната част от дисертационния труд му е позволила, ползвайки най-различни показатели за доказване на

резултатите, вкл. статистически, да приложи адекватно към всеки клиничен случай подходяща оперативна техника.

Броят на лекуваните от доц.Ковачев болни за периода от 1994 г до 2015 г. е много голям – 373. От тях 260 са били с травматични увреждания на периферни нерви и 113 с хронични компресивни невропатии.

Експериментално той доказва, че **най-подходящ метод за възстановяване на функцията на първично увредения нерв е зашиването му „край в край”,** когато няма дефект. Алтернатива на тази техника при по-малки дефекти е шевът end to side.

Той прилага **свободно функциониращ мускулен трансфер и локален мускулен трансфер при определени индикации** - в случаи с късно осъществено възстановяване на раменния сплит и в случаи след несполучливо извършени реконструкции. Това позволява и осъществяването на допълнителни анастомози към по-големи кръвоносни съдове

.При случаи с нервно увреждане, при сложно реендопротезиране, **извършва оригинален трансфер на n.obturatorius за сметка на бедрения нерв.**

Принос представлява **изработеният алгоритъм за клинично изследване при увреждане на периферни нерви,** при който авторът използва, освен анамнестични данни, така и такива получени чрез изследване на двигателната активност, сетивността, на електродиагностиката, на данни от ядрено-магнитен резонанс, компютърна аксиална томография, сонография и на интраоперативно изследване на сетивни нервно-акционни потенциали, сумарен моторен мускулно-акционен потенциал и др. Това му позволява да уточни точно състоянието на функцията на увредения нерв и на съответния мускул. Това е изключително важно при болните, при които времето от получената травма до момента на оперативното лечение е над няколко месеца или е налице по- голям дефект между увредените краища на нервите.

За първи път въвежда у нас нервен трансфер при увреди на мишичния сплит и на нервите на дистално ниво.

Разбира се, че не може да не се отчете приноса на доц.Ковачев, че **за първи път прави задълбочено комплексно проучване на различните**

видове увреди на периферните нерви и оптималния подход за оперативно лечение, с проследяване на получените резултати.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: представеният дисертационен труд представлява едно задълбочено клинично-експериментално проучване върху диагнозата и лечението на различни видове увреждания на периферните нерви. Използваните методи за уточняване на функционалното състояние на увредения нерв и съответния мускул са на високо ниво, като се използват освен различни клинични изследвания, така и такива от съвременната функционална апаратна диагностика. Експерименталните резултати позволяват на автора да приложи най-съвременни и оригинални хирургически методи за ефикасно лечение на тези тежки нервни увреждания. Независимо от направените в началото на рецензията критични бележки, всичките приноси на автора ми позволяват да препоръчам на уважаемото жури да присъди на доц.д-р ВИХЪР МАНЧЕВ КОВАЧЕВ, „кми” научната степен „ДОКТОР НА МЕДИЦИНСКИТЕ НАУКИ”.

03 януари 2016 г.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(проф.д-р Д.Джеров, дмн)